

<

# *Belitung*

Verhalen uit Indonesië

By

Pauline Verhoeff

## HOOFDSTUKKEN

- 1 Farewell Australië
- 2 Het tropische Eiland
- 3 De telefoon
- 4 TV... of wat daarvoor doorging
- 5 Eco paradijs
- 6 Naar het strand
- 7 De markt
- 8 Kretek
- 9 Party time
- 10 Saté Gamping
- 11 Waarom BHP het niet maakte
- 12 Pompen of verzuipen
- 13 Elektriciteit
- 14 Ome Piet
- 15 Snail Mail
- 16 Bolknok beestjes
- 17 De trouwdag
- 18 De slang
- 19 De Koelkast
- 20 Kamer Mandi
- 21 Daging Babi
- 22 De taxi
- 23 De verjaardag
- 24 Het ragoutmoment
- 25 De Tropenhelm
- 26 Het Zwarte Hart
- 27 Hoe ver het was

- 28    Het fossiel
- 29    Badminton
- 30    Monyet dari hutan.
- 31    De teen
- 32    De dochter van Krakatau
- 33    Verkleed
- 34    Onafhankelijk
- 35    Hantu
- 36    De Kano
- 37    Taakverdeling
- 38    De Ware Heersers van het Eiland
- 39    De Consultant
- 40    De kist
- 41    Het Servies
- 42    Hujan deras
- 43    Het Heelal
- 44    Aduh! Ada biawak besa
- 45    De Hond Anjing
- 46    De Doop
- 47    Tropen rantsoen
- 48    De Schaak computer
- 49    De Dam
- 50    Vijftig Jaar Later

Terima kasih banyak, Bilitung

## **Dankwoord**

Geen herinnering is ooit helemaal betrouwbaar. Gelukkig had ik hulp. Mijn zus Ineke Peperkamp las, schrapte, nuanceerde en voorkwam dat ik de geschiedenis naar mijn hand zette wanneer dat nét iets te verleidelijk werd. Zonder haar was het waarschijnlijk warmer geweest. En minder correct.

Ook dank aan Hannie Rabelink en Mel Jones, die mijn herinneringen liefdevol oppoetsten, hier en daar aanvulden en soms zachtjes corrigeerden wanneer mijn tropische geheugen weer eens selectief bleek te functioneren. Herinneringen vervagen. Vrienden en zussen houden ze scherp.

**Published books**

•

•

*The Q-ube*  
*The Real Secret*  
*The 25th Hour*  
*How Many Frogs Does It Take?*  
*The Tower at Olhos d'Água*  
*The Ex-Wives' Lunch Club*  
*Perikelen op de Zorgboerderij*  
*Belitung verhalen uit Indonesië*  
*De Kodebreker!*  
*B&B Met een Twist*  
*Perikelen van het Eendje*  
*In je Eendje*

## Over de schrijfster

Pauline geloofd dat het leven veel interessanter wordt wanneer de dingen niet volgens plan verlopen.

Doordat zij in verschillende landen heeft gewoond en kennis heeft gemaakt met uiteenlopende culturen, verzamelde zij een leven vol bijzondere situaties, onvergetelijke mensen en verhalen die weigerden vergeten te worden. Haar schrijfstijl combineert warmte, humor en verbeeldingskracht met een scherpe blik voor de kleine absurditeiten van het dagelijks leven.

Of Pauline nu fantasy, romantiek, mysterie of komedie schrijft, haar verhalen worden verbonden door dezelfde overtuiging: mensen zijn zelden wat zij op het eerste gezicht lijken, het leven is nooit helemaal voorspelbaar en het is altijd de moeite waard om je gevoel voor humor te behouden.

## **Bilitung eiland Intro**

Lang, lang geleden woonde ik op een klein eiland in Indonesië, Belitung, een plek waar de tijd niet stilstond maar gewoon even was gaan zitten met een kop thee. We noemden onszelf expats, wat een chic woord is voor mensen die niet mogen autorijden en daarom permanent in een pick-uptruck met chauffeur werden rondgereden, alsof we allemaal per ongeluk diplomaat waren geworden.

Aan de ene kant van de weg woonden vier buitenlandse vrijgezellen die collectief deden alsof ze in een avonturenroman leefden, inclusief veel roken, bier drinken en daardoor zo wie zo ook veel praatjes hadden. En s 'avonds als de duisternis was ingetreden, werd er badminton naast ons huis gespeeld. Aan de ene kant vier Indonesische mannen die ook droog stonden, omdat dit company policy was. Niet scharrelen met de dames van het eiland.

Liefde was kennelijk wel toegestaan, maar alleen buiten werktijd en buiten het zicht. Recht tegenover ons woonde een gezin met kinderen uit Rhodesië, die behoorlijk racistisch waren, want dat was daar cultureel erfgoed, zeg maar. Het geheel voelde als Monopoly, maar dan zonder regels en met echte mensen die, op dit eiland, volkomen afgesloten waren van de wereld.

Wij leefden ondertussen in wat ik nu alleen maar kan omschrijven als primitieve luxe. Een echte hardship locatie. Vier bedienden, die allemaal betaald werden door de maatschappij, waardoor ik zeeën van tijd had voor het opzetten van een huis-schooltje voor de kinderen die hier allemaal verbleven en het zorgvuldig onderhouden van onze morele superioriteit. We hadden hier niets, behalve enig besef van realiteit.

Het vermaak was ongeëvenaard. Feestje waren er in overvloed. Er kwam een circus die opdook en weer verdween alsof het hallucinerend was. Alles bij elkaar was het een bijeengeraapt zootje van zeezout, stof en exotische koloniale naïviteit. Wij zaten als VIPs , natuurlijk op de eerste rij achter een gammel hek naar uitgeputte en waarschijnlijk hongerige leeuwen te kijken, en vonden dat wij het eigenlijk wel verdienden om als eerste opgepeuzeld te worden. Achteraf denk ik weleens, het waren vooral wijzelf die licht absurd door dat decor heen scharrelden, volkomen overtuigd dat dit allemaal volkomen normaal was.

Een eiland, een pick-up, vier bedienden, trommels in de nacht en een stel expats die een fortuin verdienden, waarvoor alles betaald werd, en ik bedoel alles, huis elektra, bedienden, etc. Even dachten we nog dat dit het echte leven was. Achteraf bezien: geen idee hoe primitief het daar was. Maar hoe wereldvreemd wij waren, dat staat vast als een huis.

## **Hoofdstuk 1**

### **Farewell Australië**

De dag dat ik met de kinderen uit Melbourne vertrok, was de gelukkigste dag van mijn leven. Ik voelde me zo licht als een veertje. Misschien omdat ik nog niet precies wist waar we heen gingen. Of misschien omdat onwetendheid soms comfortabeler is dan realiteit.

We hadden twee jaar in Australia gewoond. Een beschaafd land. Met stoepen. En supermarkten waar altijd melk te koop was.

Mijn man kwam altijd tussen de middag thuis lunchen. Dat deed hij overal ter wereld, alsof het een recht was dat in zijn contract stond met het universum. Twee maanden vóór vertrek liep hij, na de lunch, achteloos bijna, naar de voordeur en zei: “Over twee maanden verhuizen we naar Indonesië.”

En hij deed de deur dicht. Alsof hij net had aangekondigd dat we voortaan halfvolle melk gingen drinken. Achteloos. Zakelijk.

Toen gilte ik zo hard van blijdschap dat ik moest gaan zitten.

Een week later, nog steeds extatisch bleef ik achter met twee kinderen, een wereldkaart, en een huisarts die mij vanaf dat moment beter kende dan mijn eigen familie. De kinderen moesten worden ingeënt tegen alles waar maar een naald voor bestond. Tyfus. Hepatitis, en alle anderen kinderziekten. Dingen waarvan je hoopte dat ze

alleen in schoolboeken voorkwamen. De huisarts keek me aan alsof ik een lichte vorm van waanzin vertoonde.

“Waar gaat u precies heen?”

“Belitung.”

Hij knikte alsof hij het kende. Dat deed hij niet.

Wij kwamen twee maanden later. Mijn man was alvast vooruit gereisd. Dat leek hem toen een goed idee. Achteraf gezien was het vooral efficiënt. Voor hem.

Op de luchthaven bracht iemand van de maatschappij nog wat company baggage. Wat “even” werd ingecheckt.

Er stonden koffers. Veel koffers. En kratten. En houten kisten met stempels erop waarvan je automatisch denkt: dit is belangrijk. Dat “wat” bleek bij navraag 98 stuks te zijn.

Achtennegentig.

Ik herhaal het nog even, want het getal verdient respect.

Het werd uitgesproken met dezelfde nonchalance waarmee men normaal zegt: “Mogen er nog twee stuks bij?”

Ik keek naar de stapel en dacht dat er mogelijk een klein dorp in vervoerd werd. Of een complete huishouding. Of een beginnende kolonie.

“Gaat dat allemaal mee?” vroeg ik voorzichtig.

“Ja hoor mevrouw,” zei iemand opgewekt. “Company cargo.”

Company cargo. Het klonk als iets waar je niet verder over doorvraagt. Alsof er een hogere orde van baggage bestond. Bagage met een missie.

Er werden formulieren ingevuld. Stickers geplakt. Er werd geteld. Nog eens geteld. Er werd gefronst. Er werd opnieuw geteld. Op een gegeven moment kreeg ik de

indruk dat het vliegtuig zijn gewichtslimiet persoonlijk aan het overdenken was.

Ik had het bijna met het toestel te doen.

De kinderen vonden het prachtig. Ze liepen langs de kisten alsof het een tentoonstelling was.

“Is dat van ons?”

“Nee,” zei ik. “Dat is van de Maatschappij.”

Dat maakte indruk.

Toen vroegen ze wat er precies inzat. Onderdelen? Archief? Servies? Bureaucratie in doosvorm? Kokosnoten? Bananen? Zorgvuldig ingepakt in hout en touw? Ik gaf geen antwoord.

Er werd geschoven. Gesjouwd. Overlegd. Ik kreeg het licht benauwde gevoel dat er inderdaad “bijna een groter vliegtuig moest komen”. Het was alsof wij niet verhuisden, maar een complete infrastructuur.

En ergens daartussen stonden wij. Twee kinderen en een moeder. Het contrast was absurd.

Aan de ene kant 98 stuks bagage van een bedrijf dat precies wist wat het deed.

Aan de andere kant ik, die alleen wist dat de kinderen ingeënt waren tegen alles wat maar mogelijk was.

Toen uiteindelijk alles was ingecheckt, werkelijk alles, voelde het alsof de helft van Melbourne meeking naar Belitung.

Ik besepte ineens dat wij niet alleen naar een eiland gingen. We gingen naar een plek waar alles moest worden aangevoerd. En ergens vond ik dat toch licht verontrustend.

Want als er 98 stuks bagage nodig waren om dat eiland draaiende te houden, dan zou je al snel tot de conclusie komen dat het eiland zichzelf kennelijk niet in stand kon houden.

Het was een plek waar bevoorrading nodig was. Planning. Containers. Kratten. Papieren. Stempels. Mannen met potloden achter het oor. Een eiland dat niet zomaar functioneerde, maar georganiseerd werd. Ik keek naar die stapels en dacht: als dit allemaal nodig is, dan moet het daar behoorlijk leeg zijn.

Of behoorlijk afhankelijk.

Of beide.

Wij kwamen met twee koffers per persoon en een vaag idee van avontuur.

De Maatschappij kwam met 98 stuks en een duidelijke agenda.

Het gaf de verhoudingen helder weer.

Wij waren bijzaak.

De bagage was hoofdzaak.

En terwijl ik daar stond, in de vertrekhal van Melbournes luchthaven, tussen formulieren en vrachtlijsten, besepte ik dat dit geen verhuizing was zoals gewoon maar weg uit Australië. Geen verhuishuis, geen buurvrouw met cake, geen vertrouwde straat.

Dit was logistiek.

Dit was pionieren met een vrachtbrief.

En ergens, tussen kist nummer 43 en 44, voelde ik het besef langzaam indalen.

We gingen niet naar een land. We gingen naar een project.

De vlucht zelf verliep voorspoedig. De kinderen waren lief. Wonderbaarlijk lief. Alsof ze voelden dat dit geen gewone verhuizing was, maar een soort sprong zonder vangnet. En toen. Jakarta.

Ik zal dat moment nooit vergeten.

De deuren van het vliegtuig gingen open. En ik voelde het. De lucht.

Niet gewoon warm. Niet zomers warm. Nee. Het was alsof iemand een natte, geurige deken over je heen gooide. Een mengeling van kerosine, vocht, kruiden, aarde, bloemen, uitlaatgassen en iets ondefinieerbaars dat alleen in de tropen bestaat.

Ik stapte de luchthaven uit en was opslag verliefd.

De hitte sloeg tegen mijn huid. Mijn bril besloeg. Mijn haar gaf zich onmiddellijk over.

En ik dacht:

Ja. Dit wordt het. Geen idee wat “het” precies was. Maar het voelde groots. Geweldig. Exotisch en roekeloos.

Het vijfsterrenhotel in Jakarta, De Kartika Plaza verwachtte ons al.

Dat alleen al voelde als een overwinning.

Het hotel bestond uit ongekende luxe. Tenminste, voor mij. Orchideeën op de tafel. Niet één zielig takje in een vaas, maar complete composities. Alsof bloemen hier geen decoratie waren maar beleid.

Er waren zwembaden. Meervoud. Met personeel dat handdoeken aandroegen nog vóór je had besloten of je wel nat wilde worden. De kinderen doken erin alsof ze twee jaar in de outback hadden geleefd, en als je nadacht, was dat ook zo. We kwamen uit Whyalla een door God verlaten buitenplaats in zuid Australië.

Het eten in dit hotel bezorgde ons Indonesisch eten dat niets te maken had met wat ik ooit in Nederland als “Chinees-Indisch” had leren kennen. Geuren van citroengras, kokos, sambal, knapperige uitjes. Rijst die niet plakte uit plichtsbesef, maar uit overtuiging. Wij genoten en de kinderen ook. Ze aten dingen waarvan ze de naam niet konden uitspreken en besloten ter plekke dat ze het lekker vonden.

Ik dacht: zie je wel. Dit valt reuze mee. Het wordt een avontuur met roomservice. Dat was het moment waarop het universum zachtjes begon te lachen.

Na een paar dagen luxe was het tijd voor de volgende etappe. Met een Fokker Friendship naar Belitung. Alleen al de naam klonk geruststellend. Vriendschap. Dat kon niet misgaan. Bovendien was het toestel van Nederlandse makelij hetgeen bij ons bijzonder vertrouwd overkwam.

Het toestel stond op het asfalt alsof het er al sinds 1963 permanent geparkeerd stond. Twee propellers. Zichtbaar. Hoorbaar. Geen straalmotoren die je het idee geven dat techniek je vriend is. Nee. Dit was vliegen met geluid. Met trilling. Met mechanische overtuiging.

We stapten in.

Binnen was het kleiner dan ik had verwacht. De kinderen vonden het geweldig. “Kijk mama, je ziet de wieken!” Alsof dat een pluspunt was.

Het toestel taxiede. De propellers begonnen te draaien met een geluid dat weinig ruimte over liet voor existentiële twijfels. Ik glimlachte dapper. Toen was ik nog bang van vliegen. Maar het hoorde erbij. Dit was avontuur.

We stegen op.

Jakarta werd kleiner. De zee groter. En ergens daar beneden lag ons nieuwe bestaan. Een eiland waarvan ik tot twee maanden geleden het bestaan niet eens kende.

Ik keek naar de kinderen. Ze zaten opgewonden met hun gezichtjes tegen het raampje gedrukt.

Ik dacht aan de orchideeën. Aan het zwembad. Aan de geur van citroengras.

En ik wist: dat was de voorpret.

Nu begon het echte verhaal.

## **Hoofdstuk 2**

### **Het tropische Eiland**

Belitung, was een plek waar de tijd niet stilstond maar gewoon even was gaan zitten met een kop thee. We noemden onszelf expats, wat een chic woord is voor mensen die niet mogen autorijden en daarom permanent in een pick-uptruck met chauffeur werden rondgereden, alsof we allemaal per ongeluk diplomaat waren geworden.

Aan de ene kant van de weg woonden vier buitenlandse vrijgezellen die collectief deden alsof ze in een avonturenroman leefden, inclusief veel roken, bier drinken en met veel allure spraken, en avonds als de duisternis was ingevallen werd er badminton naast ons huis gespeeld. Aan de andere kant vier Indonesische mannen die, net zoals de buitenlandse werknemers ook droog stonden, want de company policy was: niet scharrelen met de dames van het eiland. Liefde was kennelijk wel toegestaan, maar alleen buiten werktijd en buiten het zicht. Recht tegenover ons woonde een gezin met kinderen uit Rhodesië, die behoorlijk racistisch waren, want dat was daar volkomen normaal. Cultureel erfgoed, zeg maar. Het geheel voelde als het spelen van Monopoly, maar dan zonder regels en met echte mensen die nergens naartoe konden.

Wij leefden ondertussen in wat ik nu alleen maar kan omschrijven als primitieve luxe. Een echte hardship